

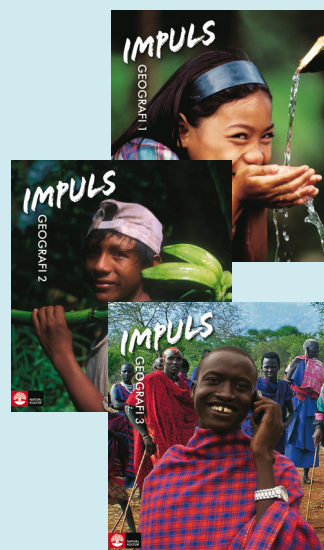
”Betonar det kanske viktigaste av allt i geografiämnet; förmågan att se sambanden.”

Enligt NE betyder ordet impuls ”påverkan som leder vidare”. Det har vi tagit fasta på. Vi har gjort ett läromedel som leder eleverna vidare – från kunskap till insikt och förståelse.

Geografi är ämnet som beskriver och förklarar varför Jorden ser ut som den gör, och varför det till exempel är tätbefolkat i en del av världen men folktomt i en annan. Impuls Geografi är läroboken som gör beskrivningarna levande och förklaringarna lättförståeliga och som betonar det kanske viktigaste av allt i geografiämnet: förmågan att se sambanden mellan naturen, människan och samhället. Efter varje kapitel följer temauppslagen ”Hållplats geografi”.

Författare: Maria Bergman, Peter Kinlund

Titta på ett smakprov på www.nok.se/impuls

barns geografier – en introduktion

sofia cele

Barns geografier eller »Children's Geographies» är ett fält inom geografin som expanderat kraftigt under 2000-talet. Nya tidskrifter har startats, konferenser anordnats och många nya forskargrupper påbörjat intressanta projekt.

Att intresset för barn och unga ökat så kraftigt de senaste åren är beroende av flera faktorer. En allmän ökning av forskning kring vardagslivet är av stor betydelse, liksom ett ökat inflytande av den feministiska och kritiska geografin. Detta har inneburit ett ökat intresse för grupper och frågor som tidigare ofta fallit utanför forskarnas intresse, såsom kvinnors vardagsliv, sexualitet och genus, äldre och inte minst barns och ungas liv och verklighet.

Tillkomsten och implementeringen av FN:s barnkonvention är en annan viktig faktor som inneburit ett ökat fokus på barn och ungdomar under 18 år. Konventionen sträcker sig in i nästan alla delar av samhället och stärker barns och ungas rättigheter och inflytande.

Vad är det då som utmärker den forskning som bedrivs om barn och unga inom geografiämnet i jämförelse med exempelvis sociologi, psykologi eller pedagogik? Som så ofta annars bygger geografer inom detta fält sin teorigrund på en mångdisciplinär ansats snarare än att helt och hållet särskilja sig från andra. Forskningsfältet »Barns geografier», enligt Holloway och Valentine 2000, uppstod dock i en kritik

mot vad som uppfattades som en dominerande och stelbent utvecklingspsykologisk syn på barnet inom den samhällsvetenskapliga forskningen. De geografiska forskarna (tex Matthews 1992) ifrågasatte den psykologiska forskningen framför allt när det gällde ett överdrivet fokus på barnets ålder och vad man såg som föråldrade metodologiska angreppssätt. Geograferna vände sig till sociologin och antropologin för att betona vikten av sociala och kulturella faktorer för formandet av barns identitet, samtidigt som man allt mer experimenterade med olika metodologiska angreppssätt. Med tiden har den kraftiga polariseringen visavi psykologin avtagit men den sociologiska teorigrunden inom »Barns geografier» är fortfarande dominerande.

Det är svårt att särskilja några specifika drag gällande forskningen inom fältet, men utmärkande är ambitionen att försöka förstå barns egna syn på sitt liv och sin situation utifrån olika sociala och kulturella kontexter. Det handlar inte bara om att försöka göra samhället bra utifrån vad vuxna tror är bra för barn, det handlar istället om att ta reda på hur barns upplevelser verkligen är. Barn är inte mindre kompetenta än vuxna, de har bara andra kompetenser och det är forskarnas uppgift att förstå dessa.

Inom den tidiga internationella forskningen om barn inom geografiämnet utmärker sig Bunges studie (Bunge 1973) som visade att barn kunde bli »förtryckta»

och begränsade av den fysiska miljön. Bunges studie karaktäriserades av radikala perspektiv, medan andra studier såsom Blaut och Stea (1971) fokuserade på barn och kognitiva kartor ur ett mer beteendegeografiskt och positivistiskt perspektiv. I samband med framväxten av den humanistiska geografin kom också studier av barns egna erfarenheter. Den mest kända av dessa är Roger Harts »Children's experience of place» från 1979 som både när det gäller metodologiska angreppssätt, synen på barnen och deras uppfattning och användning av platser fortfarande är mycket inflytelserik. Två andra viktiga verk är Colin Wards »The child in the city» (1978) och Robin C Moores »Childhood's domain» (1986) som trots att de inte är skrivna inom geografi har haft ett stort inflytande på geografisk forskning angående barn och deras relation till platser. Av dessa är det kanske främst Colin Wards mer radikala angreppssätt som ligger närmast forskningsfältet »Barns geografier».

I Sverige har studiet av barn inom geografiämnet historiskt sätt varit relativt svag. Den huvudsakliga forskningen har bedrivits inom miljöpsykologi (Nordström 1990, 2005), pedagogik (Björklid 2005) och landskapsarkitektur (Berglund 2008) och dessa forskare har producerat arbeten med stor relevans för geografer. (För vidare kunskap om utvecklingen av forskningsfältet se Cele 2006.)

Under senare år har flera avhandlingar inom kulturgeografi publicerats i Sverige med fokus på barn och unga och ett flertal intressanta doktorandprojekt bedrivs. I det här temanumret av Geografiska Notiser skriver ett urval av dessa unga svenska forskare om sitt arbete. Artiklarna skildrar

flera av de mest aktuella temana inom det internationella forskningsfältet. Det handlar om att förstå barns egna upplevelser på deras egna sätt, något som kräver ett metodologiskt experimenterande och mycket eftertanke hos forskaren. Det handlar också om att förstå hur vår snabbt skiftande livsmiljö med allt tätare urbana områden påverkar uppväxtmiljöer och rörelsefrihet hos barn och ungdomar.

Malin Svenssons artikel behandlar hur det är möjligt att kommunicera med och försöka förstå barn som befinner sig i sårbara livssituationer. Genom att närma sig friska syskon till apatiska flyktingbarn och låta dem uttrycka sig genom fotografi och samtal så belyser hon hur barnen och ungdomarna strukturerar vardagslivet på ett meningsfullt sätt under svåra och utsatta förhållanden.

Danielle van der Burgt fokuserar i sin artikel på rädsla och känslor av otrygghet i stadsmiljöer. Hon belyser både barnens egna känslor och föräldrarnas rädsla för att deras barn ska utsättas för brott eller annat våld när de använder stadens offentliga miljö.

Mattias Sandberg undersöker i sitt bidrag stadsbarns relation till naturområden i hemmets närhet. Genom att jämföra barn som bor i två segregerade bostadsområden undersöker han likheter och skillnader mellan barnens friluftsliv och inställning till naturen.

Thomas Wimark diskuterar i sin artikel ett mycket snabbt expanderande forskningsområde med stor relevans för forskning om barn och ungdomar, nämligen genus-

forskning och queerteori. Artikel ger en god introduktion till queeteorin och hur den kan vara relevant för bland annat skolans värld. Wimark understryker hur genus och sexualitet i hög grad präglar forandet av identitet och personlighet, och att det är hög tid att forskarsamhälle och skola tar frågorna på allvar.

Sofia Cele fokuserar i sitt bidrag på tonårstjevers upplevelser av parker med utgångspunkt i relationen mellan platsen och kroppen. Genom att fokusera på hur de uppfattar och använder parken tydliggörs hur ungas platsupplevelser formas av en mängd olika faktorer som på ett tydligare sätt än för vuxna kan utesluta varandra.

Referenser

- Berglund, Ulla (2008) Using children's GIS maps to influence town planning. *Children, Youth and Environments*, 18(2): 110–132.
- Björklid, Pia (2005) *Lärande och fysisk miljö. En kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*, Myndigheten för skolutveckling, Forskning i fokus nr 25.
- Blaut, J M & David Stea (1971) Studies of geographic learning, *Annals of the Association of American Geographers* 61(2): 387–449.
- Bunge, William (1977) The point of reproduction: a second front, *Antipode* 9(2): 60–76.
- Cele, Sofia (2006) *Communicating place: methods for understanding children's experience of place*, Stockholm Studies in Human Geography 16, Acta Universitatis Stockholmiensis, Almqvist & Wiksell International.
- Hart, Roger (1979) *Children's experience of place*, Irvington, New York.
- Holloway, Sarah & Gill Valentine (2000) *Children's geographies. Playing. Living. Learning*. Critical geographies 8, Routledge, London.
- Matthews, Hugh (1992) *Making sense of place: children's understanding of large scale environments*, The Developing Body and Mind Series, Harvester Wheatsheaf, Hemel Hempstead.
- Moore, Robin C (1986) *Childhood's domain: play and place in child development*, MIG Communications, Berkeley.
- Nordström, Maria (1990) *Barns boendeförställningar i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*, Statens institut för byggnadsforskning, Gävle.
- Nordström, Maria (2005) Platsintressets skiftande innebörder för barn under uppväxten, i M Johansson & M Küller (red) *Svensk miljöpsykologi*, Studentlitteratur, Lund.
- Ward, Colin (1978) *The child in the city*, Architectural Press, London.